

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom

za celo leto 3 gid. — kr.

„ pol leta 1 „ 60 „

„ četrť leta — „ 80 „

Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Po boju do zmage!

V katoliški cerkvi se ponavlja skozi vsa sto-
letja, kar se je z njenim početnikom, Zveličarjem
svetá, godilo; po boju sledé vedno nove zmage.

Tri mogočne stranke so za čas Kristusovega
bivanja in delovanja na zemlji zvonec nosile v
Jeruzalemu, poglavitnem mestu Judovskega: stranka
farizejev, svetohlinskih mogotcev, ki so pri
vladi mnogo premogli; saducejev, lahkoživcev
brez Boga, in pismoukov, židovske „inteli-
gencije.“

Tem trem strankam je Sin Božji v svoji po-
nižnosti, v zatajevanji samega sebe in svetá, s
svojim nebeškim naukom, ki vleva iskati pred
vsem nebeškega kraljestva in grehu slovó dati,
hud trn v peti bil. Ubogo ljudstvo bilo je med
temi strankami kakor zrno med kamenjem: vsaka
je ljudstvo hujskala in zapeljevala, da je slednjič
pred rimskim poveljnikom, Pilatom, zbegano in
prekanjeno Zveličarja zatajilo in kričalo: „Kri-
žaj ga, mi nočemo drugega kralja kakor le —
rimskega cesarja!“ In Pilat, pretkan državnik, ki
se je bal zgubiti mastno službo, jim izda nedol-
žnega Zveličarja, kterega so križali.

To je bil znameniti veliki petek, ko so se
sebičnim strankam s pomočjo nevednega ljudstva
krvožejni naklepi izpolnili, grešnema svetu pa pri-
srčne želje po odrešenju: v krvi Sinú Božjega bila
je potolažena pravica božja, sklenjena sprava med
Bogom in človeštvom! Za velikim petkom sledela
je velika nedelja, Zveličar je od mrtvih vstal
in vsemu svetu veselí glas dal, da je rod človeški
pogube otet, da je pravica zmagala nad krivico!

Spomin častite zmage Kristusove nad smrtjo,
pravice nad krivico, krščanstva nad židovsko po-
tuhnjenostjo in pagansko surovostjo, — ta tolaž-
ljivi spomin slavi kat. cerkev že 18sto let in to v
zavesti svoje lastne zmagonosne moči, ki prema-
guje vse zmote in sile, ktere so ji teh 18sto let
tolikokrat pripravile veliki petek trpljenja, za kte-

rim je pa še vselej sledela velika nedelja zmage
in veselja.

Kakor ob času Kristusovem so tudi dan de-
nešnji tri srdite stranke človeštva v boju zoper
kat. cerkev. Nekdanjih farizejev nasledniki so
potuhnjeni framasoni in liberalci, ki se
klanjajo maliku „brezverske“, vsemogočne države;
nasledniki nekdanjih saducejev so sedanji lah-
koživci (materialisti), kterim je bog — njih tre-
buh, nebesa pa: dobro jesti, piti in se veseliti na
zemlji, češ, da po smrti ni ničesar več pričakovati;
židovskih pismoukov nasledniki so pa sedanji luč-
njaki, je tista plitva „inteligencija“, ki vidi vr-
hunec slave in modrosti v tem, da zatajuje Boga,
vir vse modrosti in sreče za čas in večnost.

Vsaka teh treh strank čiti kat. cerkev iz
svojih posebnih uzrokov, namen vseli je pa eden:
vničiti kat. cerkev, zadušiti povsod krščanske res-
nice. Framasoni in liberalci črtijo kat. cerkev
zato, ker so strašansko častilakomni in se-
bični, ter hočejo sami vso oblast imeti. Ker pa
ima kat. cerkev oblast od Boga, vladati vernike,
zatorej skušajo vladoželjni framasoni in njih libe-
ralni privrženci vkleniti kat. cerkev v spono „ver-
skih“ postav, da bi katoličanom edino le veljalo
to, kar država zapoveduje. — Lahkoživci so
zoperniki kat. cerkve posebno zato, ker jih jezi
šesta zapoved božja, in ker tirja kat. cerkev
krepostnega (čednostnega) življenja od vernikov
kazajé jim pravičnega Sodnika po smrti, ki bo
sodil vsacega in odsodil vsakemu, kakor si je po
svojih delih zaslužil. — Lučnjaki slednjič se ustav-
ljajo cerkvi, ker jih je omamila sleparska „omika“,
da se vsak za najmodrejšega ima in torej misli,
da ne potrebuje ne Boga, ne razodetja božjega,
še manj pa kat. cerkve, ki uči, da se mora slaba
in plitva pamet človeška podati neskončni mo-
drosti božji.

Odtod tedaj upor proti kat. cerkvi in „po-
stave“ po Bismarkovem kopitu proti cerkvi. Ka-
kor so se pa židovski kolovodje Zveličarja še v

grobu bali in poklicali policijo v pomoč, da stoji na straži pri grobu, enako razodevajo tudi sedanji liberalci strah pred višjo, božansko močjo, ki je v kat. cerkvi. Na Dunaji so v državnem zboru predlagali, da bi naj zanaprej vsak škof prisegel na — ustav, in dolgoletni kolovodja ustavakov, dr. Herbst, je podpiral ta smešni predlog s tem, da sicer vse „verske“ postave ne pomagajo nič, češ, da imajo škofje sredstev dovolj, ustavljati se državnim postavam. Dr. Kopp je bil tako odkritosrčen, da je brez ovinkov izrekel, da bi liberalci s tem dostavkom k postavi le svoj strah pred škofi pokazali. — Tudi v predlogu, ki je ravnokar v zbornico od dr. Roserja in tovarišev privlečen, da se namreč Jezuiti in njim enaki redovniki čez avstrijske meje poženejo, tudi v tem predlogu tiči veliki strah pred kat. cerkvijo, ktereji ti redovniki zvesto služijo. Nasprotniki imajo „postav“ zoper kat. cerkev po svoji želji, imajo „posilnih sredstev“, imajo brez števila brezverskih novin v svoji službi in skoro toliko privržencev, kolikor je bralcev teh novin po vseh krajih, imajo slednjič, kar je največega pomena, skoro po vseh deželah enakomiselnih vlad, ki jim pridno pomagajo, — in pri vsem tem tolik strah pred škofi in duhovniki, ki pogrešajo vseh teh strašanskih pomočkov, razen nekterih v katoliškem duhu pisanih novin! — ali ni to jasen dokaz, da biva v kat. cerkvi višja, nadzemeljska moč, proti kateri se čutijo liberalci nezmožni, proti kateri ni vsa židovska policija nič premogla, pa tudi Bismarkovo strahovanje nič opravilo ne bo.

Za velikim petkom nastopila je velika nedelja, ktero slavi 18sto let ves krščanski svet kot najbolj veseli svetek, ob katerem čutijo katoliška sreča nezmagalno, nebeško moč sv. cerkve, ki bo kakor vselej premagala tudi napotke, kateri se ji po „postavah“ delajo, da bi pokorna dekla brezverski državi bila!

Zaupajmo! Zveličar, katerega uradni pečat na kameniti plošči in policijska straža ni mogla v grobu pridržati, še živi in ljubi z enako ljubeznijo svojo sv. cerkev kakor tačas, ko je za njo svojo presveto krv prelival! — Zaupajmo! rečemo najpred preljubim bralcem. V sedanjem času treba moliti za škofe in duhovnike, da jim Bog modrosti in apostolskega poguma da, treba je pa tudi, da se verniki prav zvesto držijo sv. cerkve in vestno spolnujejo, kar jim velewa. — Zaupajmo! Prečastiti škofi, v edinstvu s poglavarjem sv. cerkve, izrekajo ob koncu obširnega spisa, ki so ga zastran „verskih“ postav vladi izročili, da „se ne smejo in ne bodo nikdar udali temu, kar vlada od njih pričakuje, ako bi to cerkvi na kvar bilo.“ — Nihčér naj poguma ne zgubi, ker nismo osamljeni v boju zoper liberalne sleparije! Naj posebno delovanje pri kat. političnih društvih ne poneha, ker je ravno zdaj katoliškemu ljudstvu poduka silno treba. Če ga duhovniki zapusté, pride novošegnim Farizejem,

Saducejem in pismoukom v roke, kateri ga lahko zbegajo, kakor so ga na Judovskem ob času Kristusovem. — Kar trpimo v obrambi sv. cerkve, v obrambi vernikov pred zapeljivei, je pri Bogu velika zaslugá! Naj povemo, kar je v tem oziru pisal l. 1867, ko je z Beustom liberalizem k nam privandral, svèten človek, namreč izvrstni katoličan dr. Pachmann: „Duhovnik prave katoliške zavesti se ne bo ustrašil takih prehodnih preketov (kriz.) Vsaj ve, da se službina leta ob časih, kat. cerkvi sovražnih, ne štejejo samo po dvoje kakor bojna leta pri vojaščini, marveč se štejejo (pri Bogu) po stoletjih!“

Pogum toraj v zaupanju na Boga in nebeško moč sv. cerkve! Po boju do zmage!

Gospodarske stvari.

Kmetijski stroji,
njih dejanska korist in poraba.

I.

Delalne moči postajajo od dné do dné bolj drage, kljubu visoki dnini je tudi delalcev prav težko dobiti. To je velika nadloga kmetovalcem. Kar namreč na svojem zemljišču pridelajo, jih stane neprimerno velikih stroškov; vsled tega pa tudi trgovina z domačimi pridelki znatnega dobička dati ne more, ker razun dragega pridelovanja tudi silni davki kmetovalcu hudo prizadevajo. Nasledék vsega tega je, da so kmetijska posestva od svoje prave cene veliko zgubile, ker se vsakdo boji, kupiti ali prevzeti kmetijsko posestvo, pri katerem se v sedanjih razmerah, pri splošnjem pomanjkanji delalnih moči, le z velikimi stroški gospodariti da.

V takih razmerah nastane za kmetovalca naglavno vprašanje: Kako si pomagati, da mu ni treba toliko delalcev in toliko stroškov, da sipa prihodke kolikor mogoče poviša ter neha biti suženj delalcem, na ktere je zdaj navezan? — To bode le dosegel, ako se poprime dobrih, porabnih kmetijskih strojev (mašin), s katerimi si prihrani mnogo delalcev, opravi delo v prav kratkem času ter zamore svoje pridelke z večim dobičkom spečati. —

Dobro gospodarstvo je izvir blagostanja, ki nam če dalje bolj peša; zatorej hočemo bralcem „Gospodarja“ na korist po vrsti popisati važnejše kmetijske stroje, njih porabo in kje da se po najnižji ceni dobijo. Ako bo mogoče, pojasnovali bomo popise posamesnih strojev s podobami, vse pa le na podlagi skušenj in po najboljšem prepričanji. (Dalje sledi.)

Navadnejše telečje boleznin in domača zdravila proti njim.

(Po „Pr. Ldw.“)

Hromost in protin pri teletih.

Ta bolezen je vnetje členkov na nogah. Z njo je pa večidel v tesni zvezi drista, ktera iz vnetja pečične žleze ali smolike (Gekrösedrüse) izvira. Sicer se pri sesavnih teletih ta bolezen le bolj redko nahaja, ni pa svetovati boleno živino z domačimi zdravili zdraviti. Odstavljene živali bolj pogosto napada in treba je vsakokrat, če je bolezen trdovratna in se večkrat povrača, izvedenega živinskega zdravnika poklicati.

Lizavost.

Lizava teleta vse, kar doseči morejo, oblizujejo, posebno pa hlevne stene. Če je ta bolezen v družbi z želodčevim in črevnim katarom, je treba živinčetu notranjega zdravila. Vliva se jim nekoliko pelinovega čaja, v katerem se je nekoliko lugove soli raztopilo. Bokal (firkelj) pelinovega čaja, 2 lota lugove soli v njem in vsake tri ure $\frac{1}{4}$ maselca se daje.

Črvi, gliste napravljajo odstavljenim teletom in tudi takim, ki dolgo sesajo in so za plemo namenjeni, dostikrat koliko ali madron. Trebuh je napet, živina hujša in v izločkih so krajše in daljše gliste. Pri vsem tem pa živinčeta rada jedó. Takim teletom se daje na tešče po dvakrat masele mleka, v katerem sta bila 2 kvintelea česna skuhana, in dva kvintelea senesovega perja (Sensblütten) vrelo poparjena. Če se ti pa samo dozdeva, da imajo teleta gliste in jim te ne delajo posebnih nadlog in težav, pa pusti živino in gliste pri miru.

Uši pri teletih.

Ta grdi mrčes se najbolje zabrani in odpravi, ako se živali prav snažno in čisto držijo, pridno štrigljajo in ščetajo. Maža iz živega srebra, kakor se za to v lekarnicah dobiva, se živinčutom po tilniku in tam, kder se uši najrajše zarezajo, dobro vriba in vtore. Da se pa živina ne more oblizovati, naj se ji na gobček natakne nagobčnik (Maulkorb). Če so se pa uši v kakem hlevu do dobrega že zaredile, tičijo po vseh špranjah in razpoklinah, v zidovju, stenah in jasilih. Takrat se morajo tudi te stvari dobro osnažiti in štrigelj in ščet naj se po vsaki rabi kolikor mogoče čisto osnažijo.

J. Neusemid,

n. av. deželni živinski zdravnik.

Gospodarske naznanila.

Skrb za dobre ceste. Po sklepu dež. odbora se pošlje okrožnica vsem okr. zastopom, da skušajo kolikor se le da, ceste popravljati, da se bo dalo po njih voziti. Vnemarnost pri

popravljanju cest bode dež. odbor kaznoval. — Vse to bo le malo kaj pomagalo.

Proti mrčesom. Dež. odbor je vnovič okr. zastopom ukazal paziti na to, da srenje in posestniki po postavi od 10. dec. 1868 škodljivi mrčes pokončavajo, in da se kolikor le mogoče po §. 3. omenjene postave darila dajejo ozim, ki donašajo ugonobljenih hroščev (kebrov) na ogled. — Gg. učitelji bi zamogli pri tem mnogo pripomagati.

Dopisi.

Od Drave, konec sušca. (Za navržek k Seidlnovi nezaupnici.) Prav ste storili narodni možje marbeškega okraja, da ste Seidlnu nezaupnico za pisanko na Dunaj poslali. Zasluzi je res v polni meri po svojem obnašanju kot poslanec, ker je v verskih, narodnih in srenjskih rečeh naš zopernik, ki ne gleda na naše koristi, ampak se suče po volji nemško-liberalne stranke. Naj dostavim, kako mož doma postopa. Ne le da skuša vse kamške in križevske župane in srenje pod svoj klobuk spraviti, voha in pozveduje tudi, kaj da se o njem po hramih govori in kdo neki ga tolikokrat po časnikih graja. V ta namen je poklical pred nekaj tjedni po kamškem bериču, ki je imel debelo gorjačo, malega dekleta pozno v noč v svojo pisarno ter mu je protil, da ga bo kaznoval in na osem dni zaprl, ako ne pove vsega, kar je čulo v hramu tistega Kamčana govoriti, kateri se Seidlna nič ne boji. Dekle se strahu trese pred strahom in se joče, pa ne ve nič povedati. Ali ni takošno strahovanje nedolžnega otročiča prava surovost? Po tem takem hoče Seidl ljudem celó jezike zavezati! To si naj gospodje predstojniki za ušesa zapišejo in dobro prevdarijo, preden se gosp. Seidlnu popolnoma udajo; zakaj če bo gosp. Seidl njihov nadžupan postal, bodo čutili nja „vojaško ostrost“ in liberalno brezozirnost, ter po zgubljeni svobodi — solze prelivali! — Zatoraj možje pošteni, držite skupaj in branite si srenjsko samostalnost in svobodo proti človeku, kateremu ni druga mar, kakor da bi komandiral, in ako mogoče, ves okraj strahoval in nemško-liberalni stranki podvrigel.

Iz Celja, 27. sušca. (Žalostni petek in bratovščina Marije 7 žalosti.) Za celjsko mesto bil je žalostni petek že v starodavnih časih pomenljiv in se je v lepi gotični kapeli farne cerkve sv. Daniela slovesno obhajal. Že od davnih časov namreč bila je tukaj bratovščina žalostne Matere božje, pri ktereji so bili vpisani imenitni svetnega in duhovskega stanú iz cele savinske in dravske doline in je bila namenjena v zadobljenje blažene ali srečne smrtne ure. Gregor Veffen, viši diakon, dekan te bratovšine in konec 16. stoletja župnik v Konjicah, imenuje to

bratovščino že starodavno, ki je imela 5 beneficij in sicer 3 v Konjicah, 1 v Bistrici, 1 v Monšpergu, in še malo grajšino. Voditelji te starodavne braterne bili so prošt, 2 dekana, 2 pristava (asistenta) in 2 kuratorja ali oskrbnika. Beneficije ali kaplanije je braterna po večini glasov oddajala, nadškofija v Gorici, kamor je tačas Celje spadalo, je pa volitve potrjevala. Tudi svoja ležeča posestva je predstojništvo braterne samo oskrbljevalo. V svrhu tega je vsako leto meseca maja bil veliki zbor v Celji, kjer so se posebni duhovni v velikem številu kot udje te braterne shajali, zato še zdaj ljudje pravijo, da kedar bob cveti, se duhovni v Celji zbirajo.

Pod varstvom imenitnih gospodov bi se ta braterna gotovo bila veselo razširjala, ako ne bi bila nastopila cerkvi sovražna doba Jožefa II., kateri je z odlokom 9. avgusta 1783 ukazal, da imajo vse od cerkve ustanovljene braterne in njihovih shodi nehati. Premoženje celjske žalostne braterne 766 gld. se je porabilo v zidanje tukajšnje bolnišnice; vse zaloge in glavnice 5 kaplanij so se prodale in verskemu zakladu (Religionsfondu) izročile, grajšina Novocelje se je prodala in kup menda tudi za bolnišnico obrnil. To je bil hud udarec za braterno. V Celji je bilo komaj še kakih 20 udov, tuji pa niso smeli več dohajati in veliko več jih je vsako leto pomrlo, kakor novič pristopilo. Pa prišel je braterni rešilni angel v pomoč. Rajni A. M. Slomšek, ki so že l. 1829 ud te bratovščine postali, so jo pogube oteli. Po predlogu celjskih duhovnov so se l. 1856 stara pravila spremenila in poseben namen te braterne je sicer zdaj ravno tisti kakor prej, namreč živim izprositi srečno smrtno uro in umrlim večni mir po medsebojnih molitvah, sv. meši in po odpuštkih, s katerimi je papež Klement VIII. 1597 vse ude te braterne za večne čase oblagodaryl. — Število udov pa je po novih pravilih le do 700 dovoljeno in želja izrečena, da bi posebni domači farani obilno pristopali, in ako kateri domačih udov umrje, se naj brž njegova smrt vodi braterne naznani, da se za-nj sv. meša v žalostni kapeli opravi, ter vsi udje za rajnega zveličanje molijo. Stanje braternih udov je zdaj blizo tako le: V mestu 168, v okolici celjski 300 in v tujih krajih 245. Slovesno se je tudi letos žalostni petek pri nas obhajal s pridigo in z levitirano sv. mešo; ljudi je bilo veliko nazočih in več 100 jih je pristopilo k mizi Gospodovi. Saj nas pa Bog tudi vsak dan smrtne ure živo spominja, ker je letošnje leto že 91 ljudi za raznimi boleznimi umrlo! Upajmo tedaj, da se ta starodavna braterna v našem mestu med vernimi Slovenci vedno ohrani!

Iz Savinske doline 26. sušca. Dopisu od 9. sušca, v katerem je bilo dokazano, da šolstvo po liberalnem kopitu ne napreduje, ampak hira, se uvrstuje dosledno tudi M. R. . . šola. Ondi je bila oddavna tako imenovana „šola za silo“, katero so žrtvovalni gg. župniki večidel ob svojih stroš-

kih vzdrževali. Tako je šlo vse mirno in dobro do novoliberalne dobe. Zdaj pa, ko so šole od cerkve odcepili, jo hočejo na vsak način tudi tukaj na R. . . Sedanji g. župnik se je že pisмено z okrajnim glavarjem Š. . . za vzdržanje cerkvene šole poganjal. Dokler je rajni župan A. L. živel, ki je dobro spoznal, da tukaj v gorati, toliko težavni duhovnji z nekoliko nad 400 duš, po nobenem načinu ne kaže samostalne šole imeti, je g. župnika v tej zadevi tudi krepko podperal in tako je vse pri dobrem ostalo. Ko ta odmrje in drugega iz Št. Pavla za župana na R. . . dobijo, zgrabi ta brez pomislika za kopito od liberalcev mu ponujano in hoče tukajšno šolo po njem vstrojiti. Zdaj pa ni šlo več pisмено po vradih, po drugem potu so jo zakrnili. Mogočni župan, ki je to reč s prevzetim kopitom najbrž sam v roke vzel, češ, da jo bode izpeljal, pošlje iz prva svojega svetovalca k g. župniku s tem, „da bi oni odsihmal le samo krščanski nauk učili, vse drugo pa cerkvenik“. „On bo za šolo preslab“, mu odvrne župnik, „on ni druge šole ko nedeljsko in še to slabo obiskoval, pri vojakih se pa tudi ni veliko več naučil, znamenje, da komaj za silo pisari. Koliko ste mu pa za to obljubili?“ „10 gld. na leto!“ „Toliko in še več sem jaz (župnik) vašim otrokom izdal za šolska darila na leto! Če je pa temu tako, naj pa bo“, mu govor odseka, iz vsega lahko razumevši, „za kaj da gre“.

Njih izvoljenega učitelja je pa menda med tem modrost kje srečala, da se ni šole lotil, ali zavolj obljubljenega plače 10 gld. na leto, ki se mu menda samemu prepričala dozdeva, ali iz spoznanja, da mu na naukih kakor na učbi celó pomanjkuje, dopisateljcu ni znano; ali to je iz vsega tega ne le njemu, ampak tudi drugim jasno, da liberalcem ne more biti nikakor mar za pravi napredek šole, marveč za dosego svojih zakritih namenov: izdreti mladino kakor si boji, če tudi po sili iz rok cerkvenih njim neljubih organov in jo po liberalnem kopitu brezversko obdelati za svojo vse-mogočno državo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V gosposki zbornici pridejo „verske“ postave po Veliki noči na dnevni red. Kakor poroča dunajski „Vlksbl.“, je hotela vlada stvar še pred prazniki v obravnavo spraviti, da je pa Schmerling zavrnil ministra Auersperga s tem, da se tako važne postave ne dajo tako naglo izdelati. — V odboru za te postave zastopajo peteri udje manjšino, ki bode izrekla, da se reči, o katerih „verske“ postave govoré, srečno vravnati le dajo v porazumljenju države s cerkvijo, da se žalibog to ni poskusilo in da predložene postave overajo svobodni razvoj kat. cerkve ter dajejo povod preprirom med državo in cerkvijo.

Razglasilo se je po novinah pismo avstrijskih škofov do vlade zastran „verskih“ postav. Spis, podpisan od 26 škofov (brez goriškega in ljubljanskega) in 6 namestnikov, je prav učeno sestavljen, ko bi le tako silno obširen ne bil. Škofje na Nemškem so ob enaki priliki vselej le kratko in jedernato izrekli svoje misli. Kratko in bolj jasno besedo tudi verno ljudstvo ume in rado bere, kar je veliko vredno. — Ena reč je pa v tej vlogi, kterej posebno slovenski duhovniki pritrditi ne morejo. Po pravici sicer preč. škofi poudarjajo, da je „neoporečeno državljansko vedenje“ pri duhovnikih kot pogoj zadobiti cerkveno službo — nejasna stvar, ki se da na vse strani natezati; prav taka je pa tudi z nasvetom škofov, da bi namreč višji pastirji „nič proti temu ne imeli, ako vlada ugovarja proti duhovniku v zgolj državljanskih (bürgerlich) in političnih rečeh“. — S tem je obojena pri nas politična svoboda narodnih duhovnikov, ker se narodnost od politike, tudi konservativne, ločiti ne da. Duhovniki imajo volilne pravice, in moder duhovnik, ki pozna silne duševne potrebe ljudstva, ne more z drugo stranko držati pri volitvah, kakor le z národno-konservativno, ta pa je — proti vladi, ki je našej narodnosti in kat. cerkvi nasprotna, kakor to spričuje spomenica škofov. — Kdor ve, da je dunajski nadškof Rauscher to pismo izdelal, se temu ne more čuditi. Sicer je pa vse na tem, kako da bodo posamesni škofi dejansko branili načela, v pismu izrečena, ako „verske“ predloge postavno veljavo zadobé.

Pri debati o državnem proračunu so samoglavni ustavaki vlado na cedilu pustili, ker so proti ugovoru Poljakov in od ministerske strani sklenili, da se sicer strošek za tehniko v Levovu in za novo poslopje dovoli, pa le proti temu, da se postavodajna pravica zastran te šole deželnemu zboru vzame in državnemu odstopi. — Poslednje poročilo o glasovanji slov. poslancev zastran bogoslovske šole v Inomostu moramo nekoliko popraviti. Zdaj, ko je glasovanje po imenih znano, se kaže, da so glasovali za vladni predlog, da namreč ostane plača profesorjev med rednimi stroški. —

Stroški za naučne namene višjih in nižjih šol zbudili so v zbornici mnogo pritožeb, sklepov in predlogov, kateri jasno kažejo, da se Slovonom v šolah povsod silna krivica godi. Oglasili so se Čehi, Poljaci, Rusini in Slovenci, in soglasno zahtevali: bodite nam v narodnem oziru pravični in spoštujte §. 19. ustava, ki ste ga sami napravili! Pa bilo je večidel vse bob v steno pri nemško-liberalni večini — v jasnem dokazu temu, da so slov. poslani z drugimi vred celó krivo pot nastopili misleč, da jim bode prijateljstvo z nemško-liberalno-ustavaško stranko kot zaželen sad enakopravnost rodilo. Edina goriška poslanca, grof Caronini in Winkler sta nekaj dosegla. Prvi je predlagal, da naj vlada

šolstvo na Goriškem tako vravna, kakor je primerno deželi, v kateri ni ne ene nemške srenje, učni jezik v srednjih šolah je pa izključljivo — nemški. Sprejeto. Drugi je pridobil za istrijanske šole par tisočev več, kakor je bilo v proračunu. — Sprejeti so bili tudi predlogi fin. odbora, da naj vlada pomanjkanju ljudskih učiteljev s tem v okom pride, da bodo učitelji in že tudi pripravniki vojaščine celó oproščeni; da se na treh galiških pripravnicah tudi rusinskemu jeziku zraven poljskega pravica da. — Nasproti so pa liberalni prijatelji odbili dr. Razlagov predlog, da se za šole na Kranjskem 15 namesto 10.000 gl. dovoli, in dr. Vošnjaku, da bi slov. jezik v srednjih šolah in na pripravnici v Mariboru več pravice imel. — „Narodni“ program je toraj pri ustavaški večini celó na cedilu ostal! Pa kaj zato? Slov. poslanci so vendar nekaj dosegli: pokazali so svetu, da so tudi Slovenci liberal, ter ne marajo več za federalistične sanjarije (die „Alte Pr.“).

V delegacije so izvoljeni: za Štajersko Rechbauer in Carneri, namestnik Kellersperg; za Kranjsko Schaffer (Dolf), namestnik Razlag; za Koroško Ritter, namestnik Nischelwitzer; za Gorisko Coronini; za Istrijansko Franceschi, za Tržaško Teuschl. — Razun 7 poslancev z Galicije in dra. Oelza s Predarlskega so vsi drugi liberalne korenine, med njimi tudi Herbst in Giskra. Gorjé posebno ministru vojne, Kuhnu, ki pride bajé v delegacijo z dodatno tirjatvijo 8 milijonov! —

Kranjsko. Pol. društvo „Slovenija“ imelo je v nedeljo občni zbor. V novi odbor so voljeni: dr. Bleiweis, dr. Costa, Debevec, Klun, Murnik, Pakič, Pfeifer, dr. Poklukar, Regali in Souvan star. — Po nasvetu dra. Coste pritrdil je zbor enoglasno postopanju grofa Hohenwarta in tovarišev v državnem zboru in predsedniku naročil, da zahvalo društva Hohenwartu telegrafično naznani. — Udje razpuščenega kat. pol. društva pristopili so zdaj „Sloveniji“, ker je blagi naš dr. Bleiweis, kot predsednik, izrekel, da društvo dela od svojega začetka na podlagi sv. kat. vere in pod geslom: „Vse za vero, dom, cesarja!“ To bode tudi zana-prej tako ostalo. — Slava poštenjakom na Kranjskem!

Za poduk in kratek čas.

Snujte „bralne društva“!

Vsak gospodar ve in je prepričan, da se mora njiva o pravem času obsejati, ako hoče ob svojem času kaj žeti; kder se ne seje, se tudi ne žanje, tam je revščina in lakota. Da pa setev zamore lepo rasti, treba polje dobro obdelati in pripraviti, kar se brez truda in dela ne opravi, in slednjič še ostane vspeh vsega delovanja v božjih rokah, od kodar pride blagoslov, da setev lepo raste, zori in polje obilen sad rodi. Vse to velja tudi za duševno polje; tudi tukaj treba sejati

in se truditi, ako hočemo dobiti lepih pridelkov varčnosti, gospodarnosti, umnosti, treznosti, zmernosti in sploh spodobnega obnašanja in vedenja: treba je poduka, ki se doseže po živi besedi in čitanju dobrih časnikov in knjig.

Vsak človek ima v sebi od stvarnika dano sposobnost, da se njegov um zbistri, srce požlahtni in volja vname za vse, kar je blagega, lepega in resničnega; v tem najde človek svojo časno srečo in blagostanje in tudi večno izveličanje; ako se pa te prirojene zmožnosti ne budijo in ne rabijo, ali če se napačno rabijo, ostane ali postane človek sirov in neolikan, neveden in trmoglav, razuzdan in breznačajen, ki ni vreden, da živi, kateremu velja latinska prislovica: „truncus crescit, mens decrescit“ — teló se redi, um pa slabi, štor ostane štor! —

Žalibog, da se je pri Slovencih obilno v tem grešilo; na duševnem polju se je le malo delalo, in to še dostikrat napačno; mesto čiste pšenice se je sejala lulika, mesto kruha se nam je podajal kamen; zato je pa toliko omočenih in zbeganih, ter se ne upamo pred svetom pokazati, da smo omikani Slovenci. Spali smo dolgo, in v tem času je sovražnik zasejal med pšenico obilno lulike, mnogo polja pa je tudi neobdelanega ostalo, obusto s trnjem in osatom. Zbudimo se tedaj! in očedimo ostudni plevel iz duševnega polja, obsejajmo ga s čisto pšenico modrosti in čednosti, pišimo podučne knjige, podpirajmo in berimo podučne in dobre časnike, izdelke blagih rodoljubov! In ker posamesen malo opravi in tudi hitro obnemaga, družimo moči v ta blagi namen, vstanovimo „bralna društva“ po vseh krajih mile domovine, da bo vsak imel priliko vsestransko se omikati; sicer bomo vedno ostali v temi nevednosti in teptani od sovražnikov, dokler sramotno ne zginemo. Takova društva bodo „velika šola“ za ves narod, ta društva bodo nam ognjišče, pri katerem se bomo ogrevali za vse dobro in pravično, se tolažili in spodbujali pri nezgodah, ki nam preté od vseh strani; iz teh društev pridejo slednjič kmetijska društva in založnice, katerih toliko pogrešamo. —

Kdor je živ in zdrav, se giblje in dela; le kdor je bolen ali len, poležava ali se vlačí kot megla brez vetra. Kaj takega se ne sme nam očitati, saj še imamo, hvala Bogu! dovolj dušnih in telesnih kreposti in zmožnosti, zato pa se gibljemo, da ne zaspimo, in delajmo, da si pridobimo častno mesto med narodi na zemlji in zraven svetlo krono v večnosti.

Morebiti marsikomu vstrežemo, ako razglasimo načrt pravil, kakor jih je nedavnočasni odbor bralnega društva v Lembahu visoki c. kr. namestnji v Gradcu za potrjenje predložil.

Pravila se prepíšejo petkrat in pridene prošnja, za katero je treba kolka za 1 gld., za pravila pa posebej kolek po 15 kr. Sicer pa ima „Narodni koledar“, ki je ga slovenska „Matica“ leta

1869 izdala, vso postavo za takošna društva, ktere se je treba na tanko držati.

Pravila bralnega društva v Lembahu.

§. 1. Vstanovi se bralno društvo v Lembahu, ke-dar se oglasi 10 društvenikov.

§. 2. Namen društvu je: čitanje ali branje dobrih časopisov in knjig pisanih v duhu katoliške cerkve in pravemu napredku primernih; pogovori o gospodarstvenih vedah in medsebojno razveseljevanje.

§. 3. Ud društva je vsak polnoleten avstrijski državlján, ktereга v društvo sprejme društveni odbor. Če ta komu sprejem odreče, se sme dotični predlog staviti društvu samemu, ki o tem v prihodnjem zboru svojih udov tajno sklepa brez razgovora. Društvo si sme tudi častnih udov izbirati.

§. 4. Vsak ud ima pravico čitati časopise in knjige po §. 2. za društvo pripravljene, udeleževati se vseh društvenih zborov, razgovorov, glasovanj, volitev; staviti predloge in prejemati naročila in društvene službe; ima pa tudi vsak ud dolžnost po svoji moči pospeševati društveni namen.

§. 5. Stroški društva se bodo plačevali s prostovoljnimi doneski, če občni zbor društva drugače ne odloči; sprejemajo se pa tudi darovi dobrotnikov.

§. 6. Voditelj društva je odbor peterih udov in dveh namestnikov, ktere voli društveni zbor z ozirno večino glasov vsako leto. Kdor izstopi, se sme zopet izvoliti. — Odbor izmed sebe izbere prvomestnika, namestnika in denarničarja, ki je ob enem knjižničar.

§. 7. Odbor sklicuje po prvomestniku ali namestniku društvene zbere in izvršuje njih sklepe, ter odstopivši daje račun o društvenem gospodarstvu. Da so odborovi sklepi veljavni, mora biti nadpolovica odbornikov pričujočih.

§. 8. Prvomestnik zastopa društvo na zunaj, in podpisuje z denarničarjem vred vsa oznanila in opravila v društvenem imenu.

§. 9. V odboru, kakor tudi v društvenih zborih treba je nadpolovične večine glasov vseh pričujočih, da sklep obvelja.

§. 10. V razprtijah, nastajajočih iz društvene zveze, razsoji končno društveni zbor, kateri ima tudi pravico premeniti pravila in skleniti, da se društvo razpusti; vendar je treba k sklepu prenehanja društva dveh tretjin glasov pričujočih društvenikov. Razpuščenega društva premoženje pripade farni knjižnici v Lembahu.

Slovensko slovstvo.

„Sveti Veliki Teden in Velika noč ali cerkvena opravila tega sv. časa v latinskem in slovenskem jeziku“ — sestavil Andrej Marušič, učitelj verstva na c. k. gimnaziji v Gorici.

Tako se imenuje ravnokar izdana knjiga, ktero smo v svojo veliko radost in zadovoljnost pregledali ter si štejemo v dolžnost, Slovence s to izvrstno in silno potrebno knjigo seznaniti. V njej najdeš vse, kar se Veliki teden v cerkvi moli, prepeva in opravlja, v latinskem-cerkvenem in v lepem, pravilnem in gladkem slovenskem jeziku na drugi plati poleg latinskih besed. — G. pisatelj je s to knjigo ustregel vsem: duhovnikom, učiteljem ali organistom, ki duhovnikom pomagajo

pri cerkvenih opravilih, in posebno še katoliškim Slovencem! Kako britko smo pogrešali do zdaj knjige, v kateri bi zamogel Slovenec brati in moliti vse, kar se Veliki tjedem pri sv. opravilih bere in moli! Kako je duhovnika sree bolelo viditi, da ljudstvo ne umé prelepih obredov in mnogih molitev, s kterimi sv. cerkev ta čas miluje, prosi in slavi svojega nebeškega ženina, Zveličarja sveta!

Zdaj imamo Slovenci knigo, ki ustreza izvrstno vsem tem željam in potrebam. Kniga obsega obrede od cvetne nedelje do velikonočnega torka, in razjasnjuje kratko, jasno in jedernato vsako stvar, ki se v obredih nahaja. Pesmi so posnete iz najboljših slovenskih prevodov, nektre od pisatelja samega izvrstno prevedene. — Ob koncu je še „Dostavek premišljevanj, molitev in pesmi“ za žalostne dni in Veliko noč.

V osmerki šteje kniga z lepim, belim papirjem in ličnim tiskom 407 strani s kazalom vred in velja mehko vezana 1 gld. 50 kr., kar je zmerna cena. Dobiva se (glej naznanilo v 13. štev. „Gosp.“ na poslednji strani) pri tiskarju in založniku, Edv. Seitz-u v Gorici in pri bukvarjih v Ljubljani. — Dasi pride kniga — zaradi tiskarnih zadržkov — letos večini že prepozno, jo vendar za prihodnji čas gorko priporočamo posebno č. dušnim pastirjem, da jo skušajo vernikom priporočiti in v roke spraviti. Duševna korist bo velika.

Naj končamo to poročilo s pristrčno zahvalo čast. gospodu pisatelju, kteri si je s to knigo kaj časten spominek med Slovenci zagotovil!

Razne stvari.

(Zastran imenika volilcev.) Dasi nam je iz mnogih krajev imenik poslan bil, ga vendar celega sestaviti ni mogoče, ker so ravno v onih okrajih, kder se je slabo volilo, tudi poročila zastran volilcev silno redka. Drugi prijatelji so nam tudi svetovali, imenika ne razglasiti, češ, da se nasprotniki lažje pridobijo, če niso javno osramoteni. In temu smo se udali.

(Smešen tič.) Neki učitelj enorazredne šole na slov. Štajerskem poroča „Narodu“, da je pri stopnjevanji pridevnika (Janežič ga imenuje „prilog“) vprašal šolarje, koliko (!) lastnosti da ima Bog (liberalna pokveka piše: „bog“), in da mu izmed 83 otrok nobeden ni znal odgovora. S tem je namenil zaušnico dati „kateketom“ in slednjč bi rad vedel, kaj poreče k temu katekeziranju „Gospodar?“ Ker „Gosp.“ ne ve, kako dotični g. kaket katekizira, zamore brezglavnemu učitelju, ki pri stopnjevanji poprašuje, „koliko“ lastnosti da ima Bog, le odgovoriti: štrbunk!

(Mariborska „čitalnica“) je v ponedeljek „zarad preselitve“, kakor so gospodje v „Mbg. Ztg.“ naznanili, po dražbi prodajala svoje pohištvo in tudi priprave za gledališčne igre. — Menda se hoče majhna družbica bolj stisniti, kar je v gospodarskem oziru modro.

(Gojzdni požarji.) Preteklo saboto pogorelo je blizo za oral lesá v gojzdu grofa Brandisa pri Mariboru. Po velikem prizadevanju vincarjev se je požar k sreči bil ustavil. Naj bi se vendar zdaj spomladi z ognjem pri gojzdh pazljivo ravvalo! — V ponedeljek 30. marc. popoldne gorel je tudi gojzd pod Račjem v širjavi 10 oralov. Govori se, da so iskre iz hlapona požar vnele.

(Grozoviti požarji.) V noči od petka na saboto pogorela je vas Kamern (v Ljubenskem okraju) na Gornje-Štajerskem. 41 hiš z gospodarskimi poslopji, 10 ljudi (več drugih se še našlo ni), ves prevžitek, nad 200 svinj, več ko 80 goved in konjev, vso živad je ogenj pokončal. Škoda je površno cenjena za 150.000 gld. Blizo 400 ljudi zgubilo je v trenutku streho, oblačila in živež, ker se pri hudem vetru nič ni dalo oteti, kar je gorelo. — Ostala je le cerkev, šola farno in srenjsko poslopje in kar je zunaj vasi. — V saboto 28. marc. je zgorelo v Hajdini blizo Ptuja 8 hiš z gospodarskimi poslopji vred. Od treh zjutraj do 8. ure na večer je požar razsajal.

(Katol. pol. društvo v Konjicah) obhaja belo nedeljo (12. t. m.) svojo tretjo obletnico na domu vč. g. prvomestnika. Začetek ob pol četrti uri popoldne. Razgovori bodo prav važni, zato naj vsak ud pride k temu zboru. Zapisovalec.

(Spmembe v Lavant. škofiji.) Umril je za osepnicami g. Tom. Sivec, kaplan pri sv. Lovrencu na Bizelskem. R. I. P.

Za dr. Klemenčičev spominek

so dalje darovali gospodje:

Herman 10 gld., Šijanec, kaplan 5 gld., Nabirki od sv. Miklavža poslal kaplan Geč 7 gld., J. J. iz Ptuja 5 gld., Vuk, župnik 5 gld., Einšpieler, profesor 5 gld., Čurin, kaplan 5 gld., Kryl, profesor 1 gld., Šabota, župnik 1 gld., Šijanec J. 1 gld. — Poprejšni znesek (glej št. 12. „Gosp.“) 67 gld. 10 kr. — Skupaj: 112 gld. 10 kr.

Vsim darovnikom pristrčna hvala!

Ljutomer 30. sušca 1874.

Fr. Ozmec, provizor.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	50	7	—	9	—	7	—
Rži	5	30	4	90	5	—	5	30
Ječmena	4	50	4	50	4	—	4	10
Ovsa	2	55	2	60	2	40	2	25
Turšice (koruze) vagan	5	30	5	20	5	—	5	20
Ajde	4	30	4	10	4	60	4	10
Prosa	4	80	4	70	4	—	—	—
Krompirja	2	50	2	—	2	—	2	60
Sená cent	1	50	2	—	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	80	—	80	1	40
„ za steljo	—	80	1	15	—	60	—	90
Govedine funt	—	30	—	30	—	30	—	24
Teletine	—	33	—	32	—	32	—	24
Svinjetine	—	33	—	32	—	38	—	32
Slanine	—	37	—	38	—	40	—	40

Loterijske številke:

V Trstu 28. marcija 1874: 24 5 69 54 86.

Prihodnje srečkanje: 11. aprila.

Mlad fand, 1—3

kateri se hoče **puškarskega rokodelstva** učiti, se sprejme takoj pri ces. kralj. dvornem puškarji **Ivan M. Erhartu v Mariboru.** — Dečki iz kmetov imajo prednost.

Na prodaj je

lepo vinograjsko posestvo,

³/₄ ure od Ptuja, na slavnoznamen mestnem bregu (Stadtberg), pod najugodnejšimi plačnimi pogoji iz samovoljnih nagibov.

Površje meri blizo 22 oralov.

Posestvo ima:

Lepo, zidano gosposko hišo	46 sežnjev;
poslopje za stanovanje in gospodarstvo	1077 "
hišo	36 "
vinograd z žlahtnim trsjem 8 oral	410 "
spašnika	7 oralov 370 "
njiv	2 orala 1134 "
gojzda	3 orale 318 "

Vse v najboljšem stanju.

Razjasnjenje daje o vsem tem „Pettauer Bacchuss“, poste restante.

Iz velike K. Schramelnove vinarnice

3—3

toči se

v gostilnici „zur Mehlgrube“

(na dvorišču mestne hiše)

Bokal po:

Haloško belo	vino od l. 1873.	32 kr.
Konjiško rdeče	" " 1873.	40 "
Šent Petersko belo	" " 1869.	56 "
Ptujsko (Stadtberger) belo	" " 1868.	80 "

Razun teh raznovrstna vina v steklenicah, o katerih se vsakemu, kdor to hoče, radovoljno cenik da.

1—2

Služba.

Pri veliki občini: **Doberlavas** na Koroškem je prazna služba občinskega tajnika. Kdor hoče to službo dobiti, naj se precej oglasi pri občinskem predstojniku v **Št. Vidu** pri **Doberlivasi**. Dokazati je treba, da se je dosedaj pošteno obnašal, da zna slovensko in nemško brati in pisati, in da zamore tudi v dnarjih kako zastavo dati. Na leto dobivlja tajnik 500 gld., in, ako svojo službo ročno opravlja, se mu ta plača še zviša. Kdor se prej oglasi, tudi prej dobi.

Občina **Doberlavas** (Eberndorf) na Koroškem
26. marcija 1874.

3—3

Angleški gospodarski stroji in orodja.

Mlatilnice, bodi si z rokami, s konji ali z vodó, prevejavnice za žito, ki očistijo vsakovrstno zrnje popolnoma vse lulike; sejavnice, kosilnice za strni in travo; malnice za čedenje, za debelo mlenje in mečkanje, kakor tudi za trenje barv; rezalnice za repo in klajo; robkalnice za kuruzo, ameriksanske žage za drva, les in prekle (latve), z vlačilom ali na vodo; motike, grablje, orala, brane, priprave za dreniranje in vsakovrstna gospodarska orodja.

Naročila na večje, v naših tovarnah napravljene stroje, katerih je vsikdar dobiti, kakor: **parovoze, paromlatilnice, paromalnice, žage, sesalke** itd. se urno zvršujejo in po naših mašinistih najceneje postavljajo.

Zaloga strojev iz tovarne

J. S. Moliné-ja,

v **Mariboru**, (graškem predmestji šte. 91.)